

Handläggare: Siv Lundgren
Telefon: 08-508 13185

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
2010-08-26

Reviderade riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar

Remiss från Kommunstyrelsen dnr 333-1354/2010

Förvaltningens förslag till beslut

1. Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen
2. Beslutet justeras omedelbart

Anders Carstorp
stadsdelsdirektör

Denise Melin
avdelningschef

Sammanfattning

Med anledning av förändrad lagstiftning är det nödvändigt att revidera nuvarande riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar. Ansvar för mottagande av och boenden för ensamkommande asylsökande barn och ungdomar har exempelvis överförts till kommunerna. Ansvarig stadsdelsnämnd ska se till att barnets/den unges sociala situation utreds och att barnet/den unge får ett tryggt boende under asylprocessen och vid ett eventuellt uppehållstillstånd. Riktlinjerna försöker också att klargöra ansvaret kring gruppen barn och unga som tillfälligt vistas i Sverige utan sina vårdnadshavare och uppmärksammas i samband med att de bl.a. har gripits av polisen p.g.a. misstankar om brott. Dessa barn och ungdomar söker inte asyl utan har snarare en avvisande attityd till hjälp från myndigheter. Lagstiftningen är betydligt oklarare för denna målgrupp. Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget med undantag för att de

barn/ungdomar som själva ger sig till känna i en kommun/stadsdelsområde bör ha möjlighet att stanna kvar där och inte förflyttas till anvisningskommun.

Remissen

Kommunstyrelsen har sänt ut en remiss angående reviderade riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar till sju stadsdelsnämnder däribland Södermalms. Förslaget till riktlinjer har utarbetats av socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen och antagits av dess nämnd. Förslaget till riktlinjer bifogas detta tjänsteutlåtande. Remisstiden går ut den 27 augusti.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen Social omsorg.

Bakgrund

Nuvarande riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar som antogs av kommunstyrelsen 2003 är inaktuella och måste revideras med anledning av förändrad lagstiftning och ändrad ansvarsfördelning mellan stat och kommun. En ny lag (2005:49) om god man för ensamkommande barn trädde i kraft den 1 juli 2005. Den 1 juli 2006 ändrades bestämmelserna i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.(LMA) kring mottagandet av ensamkommande barn och ungdomar som söker asyl. Kommunerna fick genom ändringen ansvaret för mottagandet och för att tillhandahålla boenden. Begreppet vistelsekommun har tydliggjorts för att barnet ska få det stöd och den hjälp som föreskrivs i socialtjänstlagen.

Sedan kommunerna fick ansvaret för mottagandet har antalet asylsökande ensamkommande barn och unga stadigt ökat. Enligt prognos kommer Stockholms stad att under året ta emot minst lika många som 2009 d v s 186. För innevarande år har t.o.m. den 25 mars totalt 45 ensamkommande barn och ungdomar anvisats till staden eller anmälts att de vistas i staden i avvaktan en anvisning. En enkätundersökning 2009 visade att ca 340 barn och ungdomar var aktuella för olika insatser.

Stockholms stad har från och med 09-11-01 förbundit sig att hålla 27 boendeplatser tillgängliga för asylsökande barn och ungdomar (14 till 18 år) och 54 boendeplatser tillgängliga för barn och ungdomar (från 14 år) som beviljats uppehållstillstånd. En ny överenskommelse har slutits för år 2010 med ytterligare 15 (plus 10 hösten 2010) asylplatser för framförallt barn och ungdomar som har anvisats till Stockholm p.g.a. att någon närstående bor i staden. Ansvaret för anvisningsboenden inom Stockholms stad ligger hos socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens (SAN) enhet för familje- och ungdomsinsatser.

Med anledning av det stora behovet av anvisningsplatser för asylsökande ensamkommande barn och ungdomar har Kommunförbundet Stockholms län (KSL) och länsstyrelsen i Stockholms län gemensamt tagit initiativ till en dialog mellan länets kommuner. En avsiktsförklaring har antagits av länsstyrelsen och KSL. Länets kommuner har kommit överens om att gemensamt öka antalet platser ytterligare med drygt 200 till 340 platser. Avsiktsförklaringen innebär för Stockholms stads del att antalet avtalsplatser kommer att utökas ytterligare under året.

Förslag till reviderade riktlinjer

Nedan följer en kortfattad redogörelse för de viktigaste förändringarna i förslaget till riktlinjer.

Nya bestämmelser i lagstiftningen

- En ny lag (2005:49) om god man för ensamkommande barn trädde i kraft den 1 juli 2005. Lagen innebär att den gode mannens befogenheter har utökats. I de frånvarande föräldrarnas ställe ska den gode mannen kunna agera som både förmyndare och vårdnadshavare för barnet. Barnet får därigenom en företrädare som på ett heltäckande sätt kan ta tillvara dess intressen i Sverige och verka för barnets bästa. Den dagliga omvårdnaden och tillsynen ligger dock utanför den gode mannens uppdrag.
- Den 1 juli 2006 ändrades bestämmelserna i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) för att förbättra mottagandet ur barnets perspektiv. Begreppet vistelsekommun har tydliggjorts. Kommunen har ansvaret för att utreda barnets/den unges behov och att tillhandahålla lämpligt boende. I propositionen om mottagande av ensamkommande barn hänvisar regeringen till normaliseringsprincipen, dvs. att samma regler bör gälla samtliga barn som vistas i Sverige. Det innebär att alla barn som vistas i Sverige ska omfattas av samma sociala omvårdnadssystem så långt det är möjligt. Migrationsverket behåller ett övergripande ansvar och verket ansvarar för i vilken kommun barnen placeras och har kostnadsansvar för mottagandet. Migrationsverket har med anledning av ovanstående i uppdrag att teckna överenskommelser med kommunerna om mottagande både under asylprövningen och tiden efter för de barn och ungdomar som beviljas uppehållstillstånd.

I direkt anslutning till när ett ensamkommande barn/ungdom anländer till Sverige och söker asyl ska ett tillfälligt boende ordnas till dess att Migrationsverket kan anvisa en kommun för barnet. Ansvaret ligger på den kommun, där barnet eller den unge ger sig till känna för svensk myndighet. Flertalet av de ensamkommande barnen/ ungdomarna i Stockholms län

söker asyl vid Migrationsverkets ansökningsenhet för asylsökande i Solna eller kommer via Arlanda flygplats i Sigtuna. Migrationsverket har därför tecknat avtal med Solna stad och Sigtuna kommun om att de utgör s.k. *ankomstkommuner*. Så snart som möjligt efter ankomsten ska Migrationsverket anvisa barnet eller den unge till en kommun, som svarar för boende och omsorg under den tid ansökan om asyl prövas och även tiden därefter för de barn och unga som beviljas uppehållstillstånd. Stockholms stad har träffat en överenskommelse med Migrationsverket om att ta emot ensamkommande barn och ungdomar som sökt asyl och staden utgör därmed en s.k. *anvisningskommun*. Stockholms stad har också träffat en överenskommelse om ett antal platser för de ensamkommande barn och ungdomar som beviljats uppehållstillstånd.

- Kommuner och landsting har rätt till statlig ersättning för vissa kostnader för asylsökande och vissa andra utlänningar. Den statliga ersättningen regleras i förordning (2002: 1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. Enligt förordningen ersätts en kommun som har träffat överenskommelse med Migrationsverket med en fast ersättning, oavsett antalet barn och för gruppboendet. Ersättning utgår också enligt schablon för utredning av ensamkommande barn enligt 11 kap. 1 § SoL och för faktiska kostnader för boende och omvårdnad (utöver avtalade platser). Om vården har påbörjats innan den unge fyllt 18 år, kan ersättning sökas för kostnader fram tills dess att den unge fyller 21 år. Ersättning utgår även efter att barnet/den unge har beviljats uppehållstillstånd. I riktlinjerna finns ett avsnitt kring vilka kostnader som stadsdelsnämnderna kan eftersöka och hur rutinerna ser ut för detta.

Förslag till nya handlägningsrutiner

Syftet med riktlinjerna är att tydliggöra ansvaret för stadens socialtjänst och att säkerställa att handläggningen, med barnets bästa i förgrunden, genomförs på ett rättssäkert sätt. Ansvarig stadsdelsnämnd ska se till att barnets/den unges sociala situation utreds och att barnet/den unge får ett tryggt boende under asylprocessen och vid ett eventuellt uppehållstillstånd.

- För att möjliggöra ett optimalt mottagande av de barn och ungdomar som kommer till staden har en översyn skett av samarbetsrutinerna med Migrationsverket. Från och med årsskiftet 2009/2010 gör Migrationsverket alltid en anmälan till socialjouren för varje enskilt ensamkommande barn/ungdom som anvisas till Stockholms stad. Socialjouren vidarebefordrar sedan anmälan till berörd stadsdelsnämnd. Denna rutin innebär att staden får en kontinuerlig kontroll över hur många och vilka asylsökande barn och ungdomar som anvisas till staden. Rutinen ökar rättsäkerheten för det enskilda barnet genom att handläggningen påskyndas.

- Riktlinjerna förtydligar hur den sociala utredningen ska utföras och att utredningen ska inkludera en efterforskning av barnet/den unges vårdnadshavare.
- Riktlinjerna förtydligar hur handläggning av barn/ungdomar som anvisas till en närståendefamilj ska utföras. Handläggningen avseende utredning av barnets sociala situation respektive utredning av familjens lämplighet som familjehem ska utföras var för sig och av olika handläggare. Vidare förslås att ett hembesök görs omgående vid en anvisning till en närstående för en bedömning av barnets/den unges skyddsbehov. Huvudlinjen är att barnet/den unge inte bör bo hos den närstående familjen innan hemmet är utrett och godkänt.
- I de fall barnet/den unge har bott i familjen under en längre tid, när vistelsen kommer till stadsdelsnämndens kännedom, bör barnet/den unge kunna bo kvar hos familjen under utredningen av hemmet, såvida detta bedöms vara bäst för barnet/den unge. I dessa fall rekommenderas att endast omkostnader för barnet/den unge betalas ut till familjen under utredningstiden.

Den fortsatta integrationsprocessen

Alla ensamkommande barn och ungdomar har det gemensamt att de har separerats från sina familjer och sitt hemland i en utvecklingsmässigt känslig ålder. Flertalet har varit med om traumatiska händelser och bär på både smärta och sorg p.g.a. sina erfarenheter. Den fortsatta vårdplaneringen bör utgå från dessa omständigheter för att förebygga eventuella ytterligare svårigheter i vuxen ålder. Enligt föräldrabalkens bestämmelser i 7 kap. 1 § har vårdnadshavare ett försörjningsansvar när den unge fullföljer sin skolgång upp tills dess att den unge fyller 21 år. Samma bestämmelser rekommenderas vara utgångspunkt för ensamkommande ungdomar som beviljats uppehållstillstånd. Syftet är att möjliggöra den unges fortsatta integrationsprocess.

Begreppet "ensamkommande barn"

Ofta associeras begreppet "ensamkommande barn" med barn och unga som kommer till Sverige för att söka asyl. Under de senaste åren har en ny grupp barn och unga som tillfälligt vistas i Sverige utan sina vårdnadshavare uppmärksamats. Detta har skett i samband med att de bl.a. har gripits av polisen p.g.a. misstankar om brott. Dessa barn och ungdomar söker inte asyl utan har snarare en avvisande attityd till hjälp från myndigheter. Lagstiftningen är betydligt oklarare för

denna målgrupp. Riktlinjerna försöker att klarlägga ansvaret kring även denna grupp barn och ungdomar.

Människohandel

Sannolikheten är stor för att det inom de olika grupperna av ensamkommande barn och ungdomar, som officiellt befinner sig på flykt och söker asyl eller grips för något misstänkt brott, döljer sig offer för människohandel. Riktlinjerna syftar till att lyfta fram detta perspektiv i arbetet med ensamkommande barn och ungdomar och betona vikten av att i möjligaste mån undersöka om så är fallet.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen har sedan flera år tillbaka efterfrågat riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn och ungdomar och välkomnar därför det föreliggande förslaget. Förvaltningen ställer sig positiv till de föreslagna riktlinjerna med ett undantag. Det gäller de barn/ungdomar under 18 år som själva ger sig till känna inom ett stadsdelsområde. Berörd nämnd ska i det fallet ordna tillfälligt boende och utreda barnet/ungdomens sociala situation i väntan på att Migrationsverket lämnar anvisning till en kommun, som får ansvaret för den fortsatta handläggningen. Väntan på anvisningsbeslutet kan ibland ta upp till fyra månader. Under den tiden har barnet/ungdomen utretts av stadsdelsförvaltningen och knutit kontakter med handläggare och personal/jourfamiljer. Förvaltningen anser det inte vara förenligt med varken barnet/ungdomens bästa eller socialtjänstens uppdrag att då flytta det till en annan kommun och ”börja om från början”. För närvarande finns det tre ungdomar som tillhör den här gruppen inom Södermalms stadsdelsområde. Flera barn/ungdomar har gett sig till känna genom att bokstavligen knacka på dörren till Söderbo eller Giovannis akut- och korttidsboende.

Strävan bör vara att minimera antalet flyttningar under väntan på beslut om uppehållstillstånd. I linje med det anser förvaltningen att barnen/ungdomarna vid ankomsten till Södermalms stadsdelsområde ska kunna placeras direkt i något av boendena för ensamkommande barn/ungdomar (Mandelgården eller Söderbo). Enligt nuvarande regler ska de först placeras i annat boende under väntan på kommunplacering för att därefter, om placeringen blir Södermalms stadsdelsområde, åter flytta och då till Mandelgården eller Söderbo.

För varje ensamkommande barn och ungdom ska en god man utses. Enligt överförmyndarnämnden finns god tillgång på personer som är villiga att åta sig uppdraget fram till dess barnet/ungdomen får uppehållstillstånd. Därefter är ersättningen schablonmässig och på en nivå som gör att många gode män avsäger sig uppdraget eller minskar engagemanget avsevärt. Det är ett ansvarsfullt och i vissa

fall tidskrävande arbete att vara god man för de aktuella barnen/ungdomarna. Förvaltningen föreslår en översyn av nuvarande ersättning och en anpassning av den till uppdragets tyngd och omfattning.

Förvaltningen föreslår att nämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Förslag till reviderade riktlinjer